

Dr. sc. Emilio MARIN, red. prof.
Odjel za povijesti
HRVATSKO KATOLIČKO SVEUČILIŠTE

Dalmatinsko-hrvatska tradicija o sv. Jeleni, majci cara Konstantina Velikog

Helena, Konstantinova majka, budući da nije sigurno gdje je rođena, prisvajana je od raznih sredina. Pa tako, postoji i tradicija da bi bila rođena na otoku Braču, štoviše u Škripu, gdje je i danas živo to uvjerenje. Navodno se to moglo ustvrditi na temelju dokumenata i kodeksa Salonitanske crkve, makar ako ćemo vjerovati modruškom biskupu Šimunu Kožičiću Benji, koji je to ustvrdio u svom govoru, točno prije 500 godina, na Lateranskom saboru 1513.

U Škripu je gradnja župne barokne crkve sv. Jelene počela 1768. a dovršena je početkom 19. st. Slavi se spomendan sv. Jelene 18. kolovoza. A. Cicarelli je zapisao, navodno iz 15. st., hrvatsku pjesmu o sv. Jeleni i njezinu rođenju na Braču. U Splitu je 1814. objavio *Esame critico sopra la Patria di S. Elena Imperatrice*.

Međutim, postoje i drugi pokazatelji kulta sv. Jelene u Hrvatskoj, naime, nekoliko joj je župnih crkava posvećeno na sjevernom Jadranu: Dramalj i Kastav (Riječka nadbiskupija), u zaleđu Rijeke: Cesarica i Rakovica (Gospićko-Senjska biskupija), i u sjeverno-zapadnoj Hrvatskoj: Vrtlinska i Zabok (Zagrebačka nadbiskupija). Jedinstveni je slučaj u Hrvatskoj, u mjestu Prvić Luka (Šibenska biskupija), gdje se pjesma o sv. Jeleni fra Andrije Kačića Miošića iz 18. st. pjeva u svečanom bogoslužju na spomendan svete.